

Farhågor när svenska intressenter pratade EU:s regionalpolitik

I veckan träffades EU-parlamentariker, SKR, EU:s regionkommitté, politiker och tjänstepersoner från Sverige och de svenska region- och stadskontoren i Bryssel för överläggningar om EU:s regionalpolitik från och med 2028. Samtidigt som de flesta deltagarna såg ett stort behov av en reformerad långtidsbudget för EU, oroas många av att den svenska nationella planeringen inte kommit längre.

Läs anteckningarna från ett möte med slutsatser uttryckta med ovanligt krass tydlighet.

Det finns utan tvekan många frågetecken att räta ut i EU-kommissionens förslag till en ny långtidsbudget för EU efter 2027, inte minst hur stor Sveriges tilldelning av de totala medlen blir och hur tungt EU:s rekommendationer (EU:s planeringstermin) till Sverige kommer väga. Men, det finns flera saker vi i Sverige kan och måste hantera redan nu, särskilt vad gäller den framtida sammanhållningspolitiken:

- Idag är Sveriges position till långtidsbudget mycket allmänt hållen, men vilka ingångsvärden har Sverige i förhandlingarna utöver budgetrestriktivitet och en önskan om att den svenska rabatten kvarstår i kombination med ett fortsatt stöd till norra Sveriges glesbygd?
- Hur ställer Sverige sig till att det verkar finnas oklarheter kring till om EU tar tillräcklig hänsyn till andelen utrikesfödda i fattigdomsarbetet eller att utanförskap kopplas hårdare till landsbygdsproblematik (städer?) för ESF-medel.
- Hur ska Sverige fördela EU-medel från den nationella potten, till vem och vad samt på vilka grunder? Här står glesbygd, landsbygd, tätort och storstad inför en intressant diskussion.
- Regioners betydelse har pekats ut av både EU och Sverige, men hur tänker Sverige kring regionernas självbestämmande för platsbaserade investeringar och möjlighet att planera på lång sikt? Vad är den lägsta effektiva subsidiära nivån i Sverige? Delas medlen ut för territoriella eller sektoriella insatser?
- Om EU:s medel i ökad grad förväntas användas till produktionsstöd för avgörande teknologier snarare än att bygga kapacitet för innovation och näringslivsutveckling, hur blir det då med Sveriges europeiska koppling utanför de största forskningsmiljöerna?
- Om insatser med EU-medel bedöms efter prestation, hur blir det då med de insatser som inte kan garantera ett lyckat resultat på förhand, men likväl behövs?
- Om EU-medlen för regioner minskar och får ett begränsat användningsområde, vad vill då Sverige täcka upp för att så att det regionala utvecklingsuppdraget kan fullföljas?

Under mötet konstaterades det att det finns positiva steg mot en dialog i Sverige och att den regionala nivån bjudits in till flera remisser. Frågan är dock vem/vilka som har överblicken och en plan som knyter ihop frågorna ovan med till exempel den pågående svenska Svesam-utredningen, eller för all del, kopplingen mellan medlen som går till nationella pottar och EU:s konkurrenskraftsfond? Personer med mycket god insikt i både

Finansdepartementets och Landsbygds- och infrastrukturdepartementets arbete, pekar på att det inte finns någon plan. LI-departementets främsta utmaning är ”att bråka med FinDep på daglig basis och FinDep är sysselsatta med att hålla nere Sveriges avgift, inte att planera för regionernas framtida verksamhet”. I samma anda lyftes att nationella politiker av naturliga skäl inte har den detaljkunskapen att de kan forma en långsiktig plan utifrån olika scenarion, utan hänvisar till ansvarig myndighet. Problemet är som en deltagare nämnde att ”myndigheterna inte har uppdraget/mandatet att hantera framtidsfrågor, utan tvingas hänvisa till politiska beslut”. Ett slags moment 22 alltså.

Denna lite dystra syn föranledde mötets deltagare att se hur svenska regioners dialog med nationella nivån kan utvecklas; från att gå via institutionella processer till att genom enskilda politiker i riksdagen skapa tillräckligt tryck för att myndigheterna ska få de signaler de behöver för att kunna koppla ihop olika delar till ett framtida regionalt utvecklingsuppdrag med förmodade förändringar i EU:s regionalpolitik.

En annan fråga som behandlades på mötet var förslagen till ny jordbrukspolitik. EU:s jordbrukspolitik har förvisso fått utstå mycket kritik genom åren. Ända försvaras den av många medlemsstater, och lite ironiskt har ändå jordbruksområdets andel av den totala budgeten krympt över åren. När EU i sitt förslag till en ny långtidsbudget slog ihop EU:s två största poster, sammanhållningspolitiken och den gemensamma jordbrukspolitiken, pekade flera på att det var ett slugt drag av EU-kommissionen. Ansvar för att göra smärtsamma prioriteringar skulle alltså överlåtas till respektive medlemsstat istället för att kunna skyllas på EU. Kritiken från både Europaparlamentets partigrupper och många medlemsstater har dock varit tung. Svenska LRF har till exempel pekat att spelreglerna på EU:s inre marknad rubbas om medlemsstaterna själva får välja hur stor andel av sin pott de lägger på jordbruk. Det massiva motståndet mot EU-kommissionens förslag gör att mycket tyder på att EU:s jordbrukspolitik bryts ut till ett fristående block.